

В. С. Косик

*Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка*

ВПЛИВ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ НА РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ В СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ

У статті проаналізовано стан розвитку туристичного бізнесу в Сумській області в умовах військового стану. Розглянуто основні проблеми з котрими стикнувся туристичний бізнес. Встановлено, що перспективи розвитку туризму в області пов'язані, перш за все, з удосконаленням механізму управління туризмом на всіх рівнях.

Ключові слова: туризм, туристична галузь, управління туризмом, суб'єкти туристичного бізнесу

The article analyzes the state of tourism business development in the Sumy region under martial law. The main problems faced by the tourist business are considered. It was established that the prospects for the development of tourism in the region are connected, first of all, with the improvement of the tourism management mechanism at all levels.

Keywords: tourism, tourism industry, tourism management, tourism business entities

Постановка проблеми. Слід зазначити, що розвиток туризму в області за останні роки ускладнювався через вплив ряду зовнішніх і внутрішніх чинників. Світовий туризм перебуває в економічній кризі впродовж останніх років через пандемію коронавірусу та введення воєнного стану в Україні. Проте російське вторгнення в Україну призупинило розвиток туристичного бізнесу в області не повністю. Суб'єкти туристичного бізнесу вимушені були скасувати більшість туристичних подорожей, а сам туризм в області був неможливий. Отже на сьогоднішній день досить актуальним є питання те як привернуть увагу туристів до розвитку туризму в області.

Туристичний бізнес одна з тих галузей економіки, яка постраждала найбільше не тільки від пандемії COVID-19 а й від війни. В цей період можна спостерігати значний спад попиту на послуги туристичних агенцій. Як тільки туристична сфера почала оговтуватися від коронавірусу, повномасштабне вторгнення РФ в Україну знову завдало сильного удару по туристичному бізнесу. Проте в такий складний періоді за таких умов галузь намагається відроджуватися та планувати майбутнє. Вивчаючи питання розвитку регіонального туризму можна виділити проблеми з якими зіткнулася туристичний бізнес: низький рівень туристичної інфраструктури, відсутність програм по залученню іноземних інвесторів, відсутність авторських туристичних маршрутів що можуть привернули увагу великого кола споживачів. Все це сприяє тому, що більшість туристичних фірм займаються відправленням туристів за межі області або за кордон. Війна в Україні вплинула не лише на український туризм, а й на ситуацію в Європі в цілому. Повномасштабне вторгнення Росії посилило і без того високі ціни на нафту та логістику, а також збільшило невизначеність європейців. Це у перші пів року великої війни призвело до перебоїв у подорожах всією Східною Європою. За даними Всесвітньої туристичної організації, кількість авіарейсів через війну в Україні впала найбільше у таких країнах: Молдова (-69%); Словенія (-42%); Латвія (-38%); Фінляндія (-36%); Чехія(-35%).

Потенційні втрати світової туристичної економіки від війни оцінили у 14 млрд доларів. Водночас в Україні надходження від галузі до держбюджету скоротилися у 2022 році на понад 30%. Менше податків у перший рік повномасштабної війни сплатили: Турбази, кемпінги, дитячі табори відпочинку (-57%); Туристичні оператори (-35%); Туристичні агенції (-27%).

За даними Державного агентства розвитку туризму, приріст надходжень на 46% був лише від діяльності пансіонатів та гуртожитків. Це пов'язано з тим, що у 2022 році їх використовували як тимчасовий прихисток для переселенців, які змушені були покинути свої домівки через бойові дії.

У 2023-му році ситуація не стала кращою. У середньому галузь скоротилася на третину у порівнянні до початку 2022-го року: на 29% менше було сплачено податків за перші 3 місяці 23-го року, а також на 34% зменшилась кількість компаній у туристичній галузі[2]

Туристичні потоки у Сумській області суттєво зменшились, але не припинились. Третина туристичних підприємств Сумської області тимчасово або повністю припинила свою діяльність від початку війни. Ще 17,6% потрапили до зони бойових дій або окупації. Майже 16% підприємств перепрофілювали свою діяльність з туристичної на іншу, зокрема волонтерську. Багато туристичних підприємств області продовжили працювати навіть під час бойових дій. Наприклад, готелі надавали свої приміщення для розміщення біженців, готували їжу для українських військово-службовців, надавали місця для складування гуманітарної допомоги тощо. Понад 15% туристичних підприємств зіштовхнулись з дефіцитом працівників, так як велика частина людей виїхала з області під час евакуації і досі не повернулася через нестабільну безпекову ситуацію. Також частина працівників вступила до лав Збройних Сил. Окрім цього, 11,8% роботодавців відзначають проблемою емоційне виснаження та моральну неготовність робітників продовжувати працювати у сфері послуг. На сьогодні туризм в області адаптувався до умов війни і поступово перелаштувався на інші формати [1]. Туристичні фірми стали працювати з іноземними туроператорами. Через ведення активних бойових дій на початку 2022 року значна кількість населення області повинна була покинути територію. Це сприяло тому що більшість потенційних туристів знаходяться за межами країни, фірми стали працювати зі своїми клієнтами за межами держави, пропонуючи їм європейський туристичний продукт. В зв'язку з відсутністю авіаційного транспорту в Україні, перевезення туристів здійснюється виключно автобусами. На сьогодні туристи найчастіше цікавляться оздоровчим відпочинком у санаторіях та іншими схожими опціями, де можна відновити спокій якомога далі від вибухів та повітряних тривог. Зріс запит на подорожі для однієї людини або для родини. Натомість групові тури стали менш популярними. Українці бронюють тури переважно в останній момент адже планувати

Так, Катерина Артюх керівник відділу розвитку напрямків «Join UP!» вважає, що найшвидше відновлюватимуться регіони, що найменше постраждали від війни. Водночас туризм у звільнених містах матиме свої особливості: екскурсійні маршрути потрібно буде прокладати, враховуючи місця пам'яті та трагедій. Ці локації мають стати частиною меморіального туризму, а розміщення будь-яких атракцій на них має бути забороненим.

За результатами проведеного аналізу визначено, що попри російсько-українську війну, яка стала майже руйнівною для туристичного бізнесу, дана галузь економіки продовжує функціонувати та розвиватись, пристосовуючись до нових реалій. Виявлено, що на сучасному етапі туристичні підприємства шукають нові шляхи розвитку та намагаються вийти зокрема на європейський ринок. Для розвитку регіонального туризму потрібно активно просувати туристичний потенціал області, розвивати нові ініціативи та залучати до цього процесу міжнародних партнерів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Рейманн М., Корнус О., Паланг Х., Корнус А. Особливості розвитку туристичної діяльності у Сумській області в умовах війни та перспективи на майбутнє. Наукові записки СумДПУ ім. А.С. Макаренка. Географічні науки. 2023. Вип. 2 (4).
2. Туризм під час війни. Як галузь виживає та готується до відновлення URL: <https://hub.kyivstar.ua/articles/turyzm-pid-chas-vijny-yak-galuz-vyzhyvaye-ta-gotuyetsya-do-vidnovlennya><https://hub.kyivstar.ua/articles/turyzm-pid-chas-vijny-yak-galuz-vyzhyvaye-ta-gotuyetsya-do-vidnovlennya>